

מכתב ה

בס"ד יוס' ד' וינא ו' כסלו תשנ"ו

הו"כ הדר"ג ... שליט"א

נעימות צימינס ננא!

א) הנה ^{אוצר החכמה} צעוה"ר הנני תלמיד שתלמודו קשה עליו כבדול, וכותב טיפין טיפין, וצעניותי הנני שואל: אפילו אם אמת נכון הדבר מש"כ רצנו שליט"א "שכת"ר שליט"א לא ראה מעולם את המכילתא, ימחול לעיין במכילתא ויראה שהוא ממש כמו הספרא והספרי שמסמין כל דיני המשנה על הפסוקים ואין שום הצדל ציניהן כלל, ומש"כ הרמז"ס בהקדמתו דספרא וספרי הוא לבאר עיקרי המשנה, ועל המכילתא כתב שהוא לפרש דברי התורה, הוא משום דהרמז"ס ס"ל דספרא וספרי חיברו רב, והוא הי' אחר המשנה, לכן כ' שהוא לבאר עיקרי המשנה, היינו מקורם בהפסוקים, והמכילתא ס"ל להרמז"ס שחיברו ר' ישמעאל ור"ע, והם היו לפני המשנה שסידר רבי, ולא הי' יכול לכתוב לבאר המשנה, ולכן כ' לפרש דברי התורה, אבל אין שום נ"מ ציניהן, כי גם המכילתא מבאר יסודות המשניות וההלכות הקדומות מקורם בפסוקים, עד כאן דברי קדשו דרצנו שליט"א.

והנה אפילו אם נכונים ואמיתיים הם הדברים הללו, הלא נאמר בהם שאכן ר' ישמעאל ור' עקיבא חיברו את המכילתא שלהם, לפרש דברי התורה, מפני שקדמו לרצנו הקדוש שסידר את המשנה, ולא רק "שלא הי' יכול [הרמז"ס] לכתוב לבאר המשנה, ולכן כתב לפרש דברי התורה", אלא מפני שבאמת כך הם הדברים, שהמכילתא פירשו את דברי התורה שכתב, ואפילו אם לקח מהם רבי אח"כ צומנו יסודות והלכות להמשנה, אבל מ"מ מחברי המכילתא לא את המשנה דרצנו הקדוש [שעדיין לא היתה צימיהם] פירשו וציארו והראו את שרשי ועיקרי, כי צימיהם עדיין לא היתה המשנה דרצנו הקדוש בעולם, וכל חיבורם הי' רק לפרש את דברי התורה שכתב.

מה שאין כן רב, שהי' אחרי שכבר נתחברה המשנה דרצנו הקדוש, הוא חיבר את הספרא והספרי לבאר את עיקרי המשנה.

ואפילו אם יהי' אמת ויניצ מש"כ רצנו שליט"א ש"המכילתא הוא ממש כמו הספרא והספרי שמסמין כל דיני המשנה על הפסוקים ואין שום הצדל ציניהן כלל, עכ"ל רצנו שליט"א, מ"מ עדיין יש הצדל גדול ועצום ציניהם: שהספרא והספרי אכן נתחברו [אחרי שכבר היתה המשנה בעולם] כדי להסמין את דיני המשנה על הפסוקים, ולבאר בזה את עיקרי ושרשי ההלכות של המשנה, משא"כ המכילתא נתחברה כדי לפרש את התורה שכתב, וללמד את ההלכות היוצאות מהתורה שכתב ע"י "המנהג וזו פירושה" [שכתב הרמז"ס בהתחלת הקדמתו ל"היד החזקה"], ובהמכילתא נתבאר פירוש התושב"ע"פ להתורה שכתב, והיו המכילתא לפני רצנו הקדוש, ולקח מהתושב"ע"פ שנקדרה שם [כפירוש להתורה שכתב] וקצעה בהמשנה דילי, אבל מ"מ המכילתא נתחברו כדי לפרש את התורה שכתב, וכמשנ"ת היטב בס"ד.

משא"כ הספרא והספרי נתחברו ע"י רב אחרי המשנה, ואע"פ שאופן פירוש התושב"ע"פ שבהן לדברי התורה שכתב בחומשים ויקרא במדבר ודברים הוא באותו אופן ממש של פירוש התושב"ע"פ להתורה שכתב בחומש שמות [אז עד סוף התורה, להרמז"ס] שצמילתא, וא"כ האמור בספרא ובספרי אכן הוא פירוש התורה שכתב דווקא ובמדבר ודברים ע"י התורה שצעל פה, אבל החיבורים הקדושים הללו דהספרא והספרי נתחברו ע"י רב "כדי לבאר ולהודיע עיקרי המשנה" [כלשון הרמז"ס הקדוש בהקדמתו].

ולפי"ז כשאדם מישראל לומד מכילתא הרי הוא לומד את החיבור הקדוש שחיבר ר' ישמעאל כדי "לפרש את דברי התורה שכתב", וגם רצנו הקדוש למדו כ"פירוש התורה שכתב" ע"י התושב"ע"פ, שסידר וחיבר ר' ישמעאל, ומחיבור זה לקח רצנו הקדוש יסודות ושרשים והלכות להמשנה הקדושה שסידר.

משא"כ כשאדם מישראל לומד ספרא וספרי הרי הוא לומד את החיבורים הקדושים שחיבר רב [אחרי שכבר נתחברה המשנה ע"י רצנו הקדוש] כדי "לבאר ולהודיע עיקרי המשנה",

(ב) הנה "טוב לשמוע גערת חכם", ולדק רצנו שליט"א היטב שלא ראיתי את המכילתא, כמו שבעניי הנני כאפרוח שלא נפתחו עיניו עדיין, ואפילו פסוק אחד או הלכה אחת אינני יודע בעניי, יעזור השי"ת שאוכל להתחיל ללמוד ולשקוד היטב בתורה, אבל הרמב"ם כתב בהקדמתו שיקרא אדם תורה שכתב ואת חיבורו "משנה תורה" וידע כל התורה שבעל פה, ואין צריך לספר אחר ציניהם, הרי שמדבר הרמב"ם אל מי שלא ראה לא מכילתא ולא ספרא וספרי ולא משניות ולא גמרא ולא שום ספר אחר, ולהלומד הזה אומר הרמב"ם דע לך שרצ חיבר ספרא וספרי לצאר ולהודיע עיקרי המשנה, ור' ישמעאל חיבר מכילתא לפרש דברי התורה, וזה הקורא ברמב"ם איננו מעיין לא במכילתא ולא בספרא וספרי כדי לראות שהם היינו הך ולהתחיל לפקפק בהחילוק המפורש שכתב הרמב"ם ציניהם, וגם לא אמר לו הרמב"ם שספרי כולל מכילתא, וגם לכאן לא יכול הרמב"ם בכלל לומר דבר כזה לשיטתו ש"שאר ספרי דבי רב" היינו מה שחיבר רב, ואיננו כולל כמובן את המכילתא דר' ישמעאל, וכמו שכתבתי אחרת בס"ד, וא"כ לכאורה פשוט וברור שלהרמב"ם לא נכללת המכילתא בלשון "ספרי", והרי היא מקודשת ודאי גם כשלא למד את המכילתא, עד אשר אזכה לשמוע סתירת כל האמור בזה מכבוד רצנו שליט"א, יהא אור תורתם הקדושה זורח לנו לעד, אכ"ר.

הנני עני קטינא דארעא אחוז בחצלי צו

מ. מ. ש.

ונתכזדתי [ציוס ד' חיי שרה כ"ב חשון תשנ"ו] במכתב יקר מאד בזה מכבוד מיטיבי ואיש חסדי מילדותי הגאון בן-המלך רבי מאיר הלוי סאלאווייניק שליט"א:

ברכה מרובה ובט"ס לבת"ר שליט"א

אחדשה"ט, מכתביו הגיעוני, ומה ששאל "אם זו באמת כוונתי", לא ידעתי מה מקום לכוונות בזה, דאטו המדובר כאן באיזה דיבור רמב"ם סתום וחתום עד שאי אפשר להולמו בשו"א, עד שהוכרח לחדש בזה דבר או חצי דבר מעצמינו מפלפולא או מסברא ואח"כ להעמיסו אך ב"דוחק"

ואמת נכון שציאור זה של עיקרי המשנה הוא ע"י חיבור פירוש התוספת"פ להתורה שכתב דחומשים אלו, והלומד צרייתות אלו אם היו לפניו לפני חיבור המשנה הי' נקרא שלומד את פירוש התוספת"פ להתורה שכתב, מ"מ כשנסדרו ונתחברו ע"י רב [אחרי סידור המשנה] אומר הרמב"ם על זה שרצ חיברם וסידרם כדי "לצאר ולהודיע עיקרי המשנה", ונהי ש"עיקרי המשנה" הללו מתבארים ע"י פירוש התוספת"פ להתורה שכתב, והן הן "עיקרי המשנה", אבל מ"מ הגדרת החיבור הוא שנתחבר "לצאר ולהודיע עיקרי המשנה".

ולכן שפיר היטב מצין אני עני בחסדי השי"ת האינסופיים שאדם "קורא" מקרא ופירשו בהמכילתא, והוא "שונה" משנה, ולומד את עיקרי בספרא וספרי, ולכן לימוד המכילתא לא נקרא "תני", שהוא לומד פירוש המקרא, ואילו לימוד הספרא והספרי נקרא "תני", שהוא שונה את עיקרי המשנה, ושמות אלו יסודם בהכוונה והתכלית של מחברי המכילתא והספרא והספרי, שהמכילתא נתחברה כדי לפרש את התורה שכתב, ולא מתאים ללימודה הציטוי "תני", ואילו הספרא והספרי, שנתחברו כדי לצאר ולהודיע את עיקרי המשנה, שפיר מתאים ללימודם הציטוי "תני".

ולכן כשאמרו בצרכות מ"ז ב' מה שרצ מנשיא בר תחליפא הוה "תני" לא שייכא המכילתא לזה, כי איננה בכלל "תני", וכמו שלא הזכירו שהוה "קרי" להתני"ך, וכן הוא בהוא גברא דמגילה כ"ח ב' שסיפרו רק מאי דהוה "תני", ולא שייכא המכילתא לזה, וכן הוא בהנהו תרי אילמי דחגיגה ג' א' שסיפרו רק מה שלמדו תוספת"פ דפירושי המשנה, ולא הזכירו תורה שכתב ופירושי שלמדו, ושפיר לא הוזכרה המכילתא, וכן בשבועות מ"א ב' שדרש ההוא גברא שיהיו "תנו הלכתא" לא הי' צריך רב נחמן לומר לו שגם מכילתא למד הוא ורב ששת, שזה לא שייך ל"תנו", ובקידושין מ"ט ב' ע"מ שאני תנאה אין כוונתו להמכילתא דלא שייכא להמשנה, אלא להמקרא, ולכן אם שנה משנה וספרא וספרי ותוספתא דר' חייא הרי למד כל מה שנכנס בלשון "תנאה", והרי היא מקודשת, אע"פ שלא למד את המכילתא, וכמשנ"ת היטב בס"ד.

משמר ברכות סימן קיג הלוי תעט

לעמוד במבחנם זה אינו צריך להתקבל, ומה גם בדברי „הקדמה“ הנראית בעינים כהות כאילו מדובר בו [ח"ו] ב„דברי הימים“ וב„ביאוגרפיה“ לחוד, באין הבין כי פתח דבריו יאירו בתורה שלימה, חוצבי להבות=אש ב„יד חזקה“, הנלמדים רק כדרכה של תורה כשאר הלכות וגופי תורה שבע"פ, ותיתי לי' לכ"ת שי' שטרח להעמיד ולכונן הדבר על מכונו להנצרכים לכך.

והנני בברכת כ"ט לכת"ר שי',

הדושו"ט מאיר הלוי סאלאווייציק
מש"כ במשה"ל בברכות דף נ"ח ע"ב בשם
התו"ט, עי' במלא"ש שם דאויתב עלה. וגם
הביטוי „וא"כ כאן הדין על...“ צריך תיקון,
„כי מי יאמר לך מה תעשה“, אלא כן ראוי
לומר: דמה"ד שעל הנכראים נותנת לכלכלם,
וא"כ הוי דומיא דאשר יצר אתכם בדין.
הנ"ל

כדברי הרמב"ם הסתומים ושבו והיו לבאר, ובודאי שבאופן כזה תפול בו הספק והשאלה על הכוונה, שהרי חידוש דבר יש כאן, אכן הלא אין הדבר כן, ונהפוך הוא, בהיות כי שפתי הרמב"ם ברור מללו לפנינו בדברים ממששים הנראים עין בעין ומאירים כשמש בצהרים לכל מי שלא הוכה בסנורים ואינו ממשש בצהרים כעור באפלה, ואין צורך בזה רק לפתוח את הרמב"ם ולהסתכל בו ולהתלמד, ואך רק זה עשינו וראינו ודברתיו ביחוד על אוזן שומעת, ורק עי"ז נתגלגל הדבר ונתפרסם, עד שהגיע גם לכ"ת שי' והוא האריך בזה כידו הטובה כדי להרחיב גם למי שלא יספיק לו בלעדיו, וכולי האי ואולי.

ואכן כי הדיון בזה יזכרנו, כי אמנם ירדנו פלאים, ושערי לימוד דברי רבותינו שוממים, וכל השו"ט בדברי רבותינו הוא רק מקופיא, וכאילו הרשות נתונה להתעסק בהם באופן „מחקרי-מדעי“, וכל שנדמה שאינו יכול

סימן קיג

בענין גוי שמל לשם גירות ועדיין לא טבל
ובהמיוחס למרן רשכבה"ג הגרי"ז זיע"א בגדר מצות מילה

בגוי שמל לשם גירות ועדיין לא טבל חס מיקרי
בן צרית לענין שיוכל להיעשות שליח, ומע"כ אצ"ח
הגאון שליט"א הביא מדברי הרשב"א יצמות ע"א
דמל ולא טבל כזר לא מיקרי „ערל“, וא"כ אולי
כזר מיקרי „בן צרית“?

והנה לענין שיוכל להיעשות שליח אמרו בש"ס
דבעינן „מה אחס בני צרית אף שלוחם
בני צרית“, וכחוצ צרש"י צגיטין כ"ג ז': „מה
אחס בני צרית — מהולים וזאו צרית מלוות,
אף שלוחם בני צרית — לאפוקי עוזד כוכבים,
אצל עזד בן צרית הוא דכתיב (דברים כט) מחוטב
ענין וגו'“.

הרי שגדר „מה אחס בני צרית“ דקדק רש"י
לכחוצ „מהולים וזאו צרית מלוות“, ולא
הזכיר טבילה, ולכאוי יש כאן מקום עיון שמילה

מ"ז ב' „והנכרי אין מזמנין עליו, פשיטא!
הכא במאי עסקינן בגר שמל ולא טבל,
דאמר רבי זירא אמר רבי יוחנן: לעולם אינו
גר עד שימול ויטבול, וכמה דלא טבל נכרי
הוא“.

מכתב ראשון

בס"ד יוס' ה' לס' „ומיד בן נכר לא תקריבו“
ט"ו אייר ל' למצ"י תשמ"ז פה זכרון-מאיר ת"ו
של' רב וצרכה מרובה עדי עד לידיד נפשי
היקר ה' הנחמד עדיו לגאון ולתפארה
בקרצ עם סגולה.. שלומכון לעלם ישגא!
אחדשה"ט ב'הב"ר

קבלתי אמש בשמחה רבה את מכתבך היקר
ויעלוז לבי לקרוא את תקירתך הנחמדה